

Радянський ЩЕДАТОР

ОРГАН ПАРТКОМУ,
РЕКТОРАТУ,
ПРОФСПІЛКОВИХ КОМПІТЕТІВ
ТА КОМПІТЕТУ ЛКСМУ
ІВАНО-ФРАНКІВСЬКОГО
ДЕРЖАВНОГО
ПЕДАГОГІЧНОГО ІНСТИТУТУ
ІМЕНІ В. СТЕФАНІКА

Газета заснована 30 вересня 1968 року.

№ 1 (13)

3 СІЧНЯ 1989 р.

Ціна 3 коп.

◆ ПЕДПРАКТИКА: РОЗДУМИ НАПЕРЕДОДНІ

УРОКИ ЛЮДЯНОСТІ, ДОБРОТИ

Незабаром у студентів IV курсу філологічного факультету почнеться педагогічна практика у школі. Як вони уявляють свій перший урок? Як готуються до нього? Про це розповідають Єліна Тетіх, Мирослав Костів та Марія Юрчило.

Єліна ТЕТІХ:

— Незабаром кожного з нас чекає педагогічна практика. Ми вже не раз замислювалися над тим, яка не буде наш перший урок.

Ознайомившись із творчістю П. Тичини, сарбубала уявити, як би я викладав цей матеріал дітям. І обрада твоя уроку ранню творчість.

Розповідь про життя його матір, портрет якої завжди висів у нього на видному місці. Далі йтиме розмова про формування його таланту. Переходячи безпосередньо до розгляду його ранніх творів, повідаю дітям, що поезія Тичини живилася соками рідної землі, а любов до людини, до природи поет проніс крізь все своє життя.

У розповіді вчителя постане Тичини має бути яскраво змальована, як жива. Можна доручити окремим учням підготувати короткі виступи про письменника. Для цієї роботи порекомендую ім книгу спогадів про Тичину.

Вивчення його творчості буде значно ефективнішим, якщо учні почувуть голос поета у громадській. Далі важливо зупинитися на конкретних ранніх поезіях Тичини. Вчитель повинен прочитати вірші щиро і задушевно, і обов'язково напам'ять. Вважаю, що цим можна тільки виграти в очах класу.

Мирослав КОСТИВ:

— Як я проведу свій перший урок? Наперед знаю, як діти чекають від свого вчителя чогось надзвичайного... Заходжу в клас, а допитливі оченця горять цікавим вогнем... Після знайомства з учнями треба буде продовжити урок небуденною розмовою і заохити дітей тим, чого вони не знають.

В українській радянській літературі є свої «білі плями». Коли я дізнався про життя видатної української радянської поетеси Ліни Костенко, дав собі слово, що обов'яз-

ково почну свій перший урок з розповіді про її творчість. Перш за все розкажу про ті труднощі, що випали на долю поетеси. Коли тільки почав розквітати молодий талант, заборонили друкувати її вірші. Про Ліну Костенко ніде не згадувалось. А чому? Що в поетеси було таке, що не можна було читати її вірші, у які було вкладено всю душу? А тому, що Лі Костенко любила працювати з дітьми, з малю-

О, не зискуй гірко
межу снах.
Той мед недобрий,
від кусатих бджіл.
Звиськуй сказати
необідним вустам
Хоч кілька слів
необідних слів.
Звиськуй терпіння
втримати все.

Справді, поетеса витримала все і не скорилася. Вона продовжувала творити, хоча це коштувало їй багато сил. Лі Костенко відстоювала рідну мову і традиції українського народу, творила нові й нові поезії!

Страшні слова,
коли вони мовчать,
Коли вони зненацька
причалились.

Які чудові слова знайшла вона і для возвеличення краси рідної природи:

Цей ліс живий,
у нього добрі очі.
Шумлять вітри
у нього в голові...

В інших рядках поетеса закликає нас любити природу, бо якщо ти не розумієш її, то значить не розумієш і не любиш людей!

Поїдемо поговорити
з лісом,
А тоді я можу
із людьми.

Я так захопився розповіддю, що не помітив, як пролунав дзвоник. А діти сидять за партами, мов зачаровані. Думаю, що тепер вони захоплять глибше вивчити неповторну творчість цієї видат-

ної поетеси. Я дуже був би радий, якби мої мрії збулися, а цей урок став уроком людяності і доброти.

Марія ЮРЧИЛО:

— Свій перший урок з української літератури мені б хотілося провести, звичайно, якнайцікавіше для школярів, щоб кожне слово знайшло відгук у дитячих серцях.

А темою я оберу «Думи в житті українського народу».

Урок розпочну з короткого огляду історії того часу, який характеризується попереднім беззавістю українців у цьому питанні. На розгляд візьму твір «Дума про козака Голоту». Вважалося за потрібне використати платівку із записом думи. Після її прослуховування, учні по черзі прочитають уривки з думи, а також в ролях зачитують розмову козака Голоти з татариним, самостійно обираючи виконавців. Мені б хотілося дізнатися про враження дітей від прочитаного. Тому я поставлю учням кілька питань.

У що зодягнений козак?

Чи переслідує він якусь корисливу мету?

А як би ти вчинив на місці козака Голоти?

Кого ви знаєте з сучасних виконавців дум?

Після цього слід наголосити, що в давнину виконавцями дум в основному були кобзарі, люди які багато вистраждали і пережили. Тому художня своєрідність думи зумовлена історією її народження, бажанням викликати певні почуття, торкнутися найзаповітнішої струни людського серця.

Наприкінці уроку, як домашнє завдання, я дам придумати можливі варіанти закінчення думи, намалювати картину під впливом прочитаного. Порекомендую ознайомитися з творами Володимира Малика «Посол Урус-шайтана», «Чорний вершник», «Шовковий шнурок», Марії Пригари «Михайлик — джуря козацький» та іншими художніми оповідями сучасних українських письменників.

● СЕСІЯ, СЕСІЯ...

Ні пуху,
ні пера!

Немає мови, уроки образотворчого мистецтва — одні з найцікавіших на педфаці, тим більше, коли їх веде Ольга Миколаївна Арістова. Але, мабуть, зараз студенток хвилюють не стільки натюрморти і гра світлотіней, скільки сесія, що наближається так невблаганно...

Ці ж турботи не дають спокою і студенткам Олі Павлюк [група Р-24] та Петру Хмельовському [III курс історичного факультету]. Так, нелегка пора: заліки та іспити, клопоти і хвилювання.

От якби знати, який білет витягнеш! Пощастить чи ні! Нехай пощастить. Ні пуху, ні пера!

На знімках: урок образотворчого мистецтва веде О. М. Арістова. Комісар студентського трудового загону імені В. Стефаніка О. Павлюк. Член парткому Інституту П. Хмельовський.

Фото В. БОБ'ЯКА

та І. ТИМІНСЬКОГО.

● АНОНС

Республіканське свято фольклору

З 4 по 8 січня в Івано-Франківську проходить третє республіканське дитяче свято фольклору, в якому візьмуть участь колективи художньої самодіяльності, окремі виконавці з усіх областей України, міст Києва та Севастополя. Для жителів та гостей Прикарпаття вони покажуть конкурсні програми, продемонструють своє мистецтво,

Радяться

суспільствознавці

Днями відбулося чергове засідання ради кафедр суспільних наук, на яке приїшли не тільки вузівські викладачі, а й працівники обласного інституту вдосконалення вчителів, слухачі постійно діючих педагогічних курсів. Йшла предметна розмова, нерідко гостроплемічна, про те, як полішити викладання суспільствознавства в школі, як готувати для цього фахівців, виходячи з вимог нинішнього дня.

Цікаві й конкретні думки щодо вдосконалення взаємозв'язків науковців та вчителів, поглиблення творчого співробітництва між ними висловили доценти М. Ю. Голянич, А. І. Чорний, В. А. Шиндлер. На актуальних проблемах викладання суспільствознавства в СШ зупинилися завідуючий методичним кабінетом історії та суспільствознавства інституту вдосконалення вчителів Д. С. Костинбой, педагоги О. І. Куцакова (Івано-Франківськ), А. Я. Дмитрук (Гвіздець, Коломийського району), П. Д. Левницький (Надвірна) Л. О. Маршук (Яворів, Львівська обл.), Л. А. Оськіна (Чернівці). Вони із стурбованістю говорили про те, що сьогоднішня школа досі немає єдиного підручника з суспільствознавства, що запропонований для обговорення проєкт нової програми цього навчального предмету далекий від досконалості — має ряд суттєвих недоліків, зокрема, для вивчення складних понять, приміром політекономії, відводиться мізерна кількість годин, що деякі теоретичні

достатньо впливає на формування духовного світу підрастаючого покоління. Ряд важливих пропозицій висунув голова ради кафедр суспільних наук, ректор інституту професор В. І. Кононенко, який, крім того, поділився своїми враженнями від Всесоюзного з'їзду освітян, в роботі якого взяв участь як делегат.

Є. КАЛАШНИКОВА.

Доцент кафедри політекономії.

□ ЗА ЗАКОНАМИ БРАТЕРСТВА

Було холодно і зовсім не по-зимовому сіла дрібний, неприємний дощ. Та цього, здається, ніхто й не помічав: на бакалійній базі, що в обласному центрі, зосереджено працювали студенти першого та четвертого курсів факультету підготовки вчителів початкових класів.

Тоді у Вірменію відправлявся перший поїзд від Івано-Франківщини. Саме для цього вони завантажували вагони, сортували та укомплектували зимові заготовки,

консерви, які все надходять і надходять від жителів Прикарпаття безперевним потоком.

Отак за роботою день промайнує, як година. Та розходилися з думкою, що марно йшло його прожиття, що допомогли тим, хто в біді, кому зараз важко.

На знімку: студенти педагогічного факультету разом із воїнами гарнізону беруть участь у сортуванні продуктів.

Фото Є. КУЦЕНКО.

НЕТЛІННА ПАМ'ЯТЬ ІСТОРІЇ

працювала медсестрою в дитячій лікарні-клініці відомого віденського педіатра доцента-доктора Гасмана.

У жовтні 1945 року наша родина, тобто батько, мати і я, репатріювалися з Австрії до Радянського Союзу. Ми прибули на постійне місцепроживання до власної домівки в Косові. Тут батько викладав німецьку і французьку мови в середній школі, я працювала медсестрою в лікарні, а мати, хоч за професією теж педагог-географ, займалася хатнім господарством. Між іншим, моя мати (1896 року народження) навчалася у Львівській жіночій семінарії, разом з наймолодшою донькою І. Франка Ганною, яка, за повідомленням преси, померла в квітні минулого року в Торонто (Канада) на 96 році життя.

Літературною діяльністю батько захопився ще в гімназійні роки і перші його вірші («Я люблю...», «Колісала мене неня», «Цвітуть цвітки» та ін.) (з'явилися друком у львівських журналах «Світ» та польськомовному «Бжоза» (Береза). Згодом його вірші публікувалися на сторінках коломийського альманаху «Ехо з-над Пруту» та київських альманахів «Терновий вінок», «Розвага», «Українська муза». Говорив він, правда, що кілька його поезій пообіцяла видрукувати в журналі «Рідний край» мати Лесі Українки

творів М. Д. Капія його донька назвала повістю «Із-над срібного Сяну» (1937) та збірку фантастичних нарисів під назвою «Неймовірно оповідання» (1939), про яку не може з певністю сказати, що вона була опублікована, хоч пам'ятає точно, що була готова до друку. Згадала вона також, що вже в Косові батько почав писати (і написав більше половини) повість «Про Морозенка» та підготував до друку добірку віршів про Карпати, але, на жаль, обидва рукописи десь поділися і не збереглися.

— Мушу сказати, — (продовжує Святослава Мирославівна, — що найбільшого доробку батько домігся на перекладаць-

його «Коломийками» і «Гайвками», «Народними оповіданнями про опришків». Збирав матеріали і дописував до редакційного В. Гнатюком «Етнографічного збірника». Так, в 33 і 34 томах збірника (Львів, 1912) було вміщено понад 140 записів батька в галузі української народної демонології (вирочення про злих духів (демонів), що виникло на основі первісної віри в духів. — І. П., В. Т., а в 35 томі збірника (1914) — понад 10 записів колядок і щедривок.

Ще хочеться згадати, що мій батько був великим бібліографом, а зібрана ним власноручно бібліотека налічувала десь близько 10 тисяч томів (на жаль, у воєнну розруху вся розгубилася) та завзятим філателістом і нумізматом.

До розповіді про М. Д. Капія не можемо не згадати, що ми мали честь бути його учнями в дев'ятому і десятому класах Косівської середньої школи (1945—1947 роки). Він навчав нас німецької мови (перший випуск десятикласників у Косові відбувся в 1947 році) і великої правди життя. Серед гімназійних учнів Мирослава Дмитровича з міста Лежайска (ПНР) нині проживають на Прикарпатті інженер-електрик І. Шостак (Городенка) та пенсіонери Осипа Круль (Яремча) і С. Юнга (Ворохта), а його учень Мирон Шегда — професор одного з вузів у Варшаві. Серед косівських вихованців М. Д. Капія хочеться назвати доктора філологічних наук, лауреата Державної премії УРСР ім. Т. Г. Шевченка, провідного співробітника Інституту літератури АН УРСР Ф. Погребенника, його дружинку,

науку, докторка філології Інституту історичних наук Я. Погребенник, кандидатка сільськогосподарських наук М. Мартинюк, недавнього методиста Косівського району, відомого краєзнавця і автора багатьох друкованих праць з педагогіки і краєзнавства І. Пелипейка, колишнього першого секретаря Верховинського райкому партії В. Пиптюка (нині покійного) та багатьох інших. І всі ми, вихованці М. Д. Капія, низько вклоняємося його світлій пам'яті і водночас схилиємо свої голови перед його великим талантом. М. Д. Капія — вдумливий педагог і вихователь, незрівняний ерудит, філолог-поліглот, літературознавець, фольклорист, етнограф, поет, прозаїк, перекладач. Тому, гадаємо, нині, в час демократизації нашого суспільства, варто повернути українській радянській культурі ім'я цієї людини, письменника і громадянина.

Я. ПЕРКАТЮК,
В. ТУТУРУШ.
М. Косів.

◆ ПАРТІЙНЕ ЖИТТЯ

Розвивати ініціативу, самостійність

Минулого тижня відбулися партійні осередки у справі розвитку ініціатив та самодіяльності комсомольських організацій вузу. Порядком денний, як перекоуємося, актуальний, більше того — продиктований самим життям, адже не секрет, що діяльність комсомолу нині кінцею потребує докорінних змін.

Власне на цьому намагалися наголошувати у своїх доповідях заступник секретаря комітету комсомолу Інституту О. А. Сангулія та член партійного комітету М. М. Соє. Йшлося про те, як комсомольці та неспілкува молодь вирішують питання навчально-виховного процесу, як сприяють розвитку самостійності та самоврядування в студентському колективі, розгортанню принципів гласності та демократії у вузі, як спрямовують цю діяльність юнаків і дівчат партійні бюро факультетів тощо.

Водночас виступаючи, що взяли участь в обговоренні доповідей, конкретні вказували на упущення в цій справі як з боку партійних, так і з боку комсомольських організацій факультетів, піддавали критиці щодо цього роботу парткому і комітету комсомолу, прагнули розібратися в живучості командно-адміністративного стилю, що його нерідко проявляють ще партійні осередки у ставленні до комсомольців та молоді, виявити причини інертності, байдужості, що, на жаль, ще панують у студентському середовищі.

В обговореному питанні збори прийняли відповідне рішення.

І. ІВАНЧУК.

ПОНАД 100 років тому, 5 травня 1888 року, в родині сільського вчителя з села Коцюбинців, що на Тернопільщині, народився майбутній педагог, поет, прозаїк, фольклорист і перекладач Мирослав Дмитрович Капія. Останні роки свого життя він мешкав, працював і творив у Косові, де нині знаходиться Музей «Гуцульського мистецтва».

Письменник закінчив Тернопільську гімназію та філософський факультет (германістика і україністика) Львівського університету, здобувши спеціальність філолога. До речі, в університеті він навчався з сином Івана Франка Тарасом та письменником Михайлом Рудницьким. М. Д. Капія був знайомий також з великим Каменярем та його побратимом, уродженцем Косова письменником Михайлом Павликом, мав не раз з ним розмови, був у домі Івана Франка та в редакціях журналів, які редагували і Франко, і Павлик.

Ось що розповідає про свого батька 65-річна донька Святослава Мирославівна, яка проживає в Косові:

— За шляхетської Польщі батько не зміг знайти роботи педагога в Галичині і змушений був поїхати на посаду викладача німецької мови в польськомовній гімназії міста Лежайска Жешовського воєводства. Ос-

кільки там навчалася кілька українців, він категорично заборонив польський уряд.

Якось на канікулах, побувавши на Гуцульщині, батько дуже подобав собі Косів і в 1937—38 роках збудував тут власний будинок. Однак війна і фашистська окупація затримала нашу сім'ю в Польщі. Батько працював гімназійним, як його тоді називали, «професором», а я, після закінчення Перемиської гімназії, навчалася в Ярославській жіночій вчительській семінарії та водночас на дворічних медичних курсах, де набула спеціальності медсестри.

Коли на Лежайщині почалися міжнародні чвари між поляками й українцями, розпалювані німецькими фашистами та буржуазними націоналістами (польськими і українськими), батько, на запрошення і за клопотанням свого двоюрідного брата, який мешкав у столиці Австрії, переїжджає до Відня і займає посаду викладача німецької мови в Українській приватній гімназії. Більше року я

зій пообіцяла видрукувати в журналі «Рідний край» мати Лесі Українки

бачила і не читала. Від поезії батько згодом перейшов до прози, головним чином, наукової фантастики. В 1932 році вишла його науково-фантастична повість «Країна блакитних орхідей», яку видрукувало Львівське видавництво «Новий час» (фотокопія титульної сторінки книжки додається). Тут мовиться про першу експедицію землян на планету Марс.

До розповіді Святослави Мирославівни хочеться додати, що в цій повісті висловлено багато цікавих і нових на той час технічних здогадок. Ось кілька прикладів з твору (подаємо за оригіналом): «...Після багатьох попередніх невдачних спроб із того роду судами, будованими то в формі ракети, то цигара, то знов острозакінченого вальця, вдалося збудувати нове судно з еластичного металу аргенту, відкритого в 1919 році...» (с. 14), «Як моторову силу вжити для отого судна енергію, що повстає при розпаді атомів, яку після довгих, довгих дослідів вдалося... запрягти до роботи в користь людині» (с. 14)... Та годі цитувань з «Країни блакитних орхідей», яку, може, якесь з наших республіканських видавництв наслідком майбутньому. А необхідно було б, бо дуже цікава й оригінальна повість! Або чого варті згадки в повісті про подобу вертольота (с. 124), про диктограф (с. 7), про телевізор й телевізійний зв'язок (с. 9), про радарну техніку «геліоради ракету» (с. 17), навіть про особливі конструкції автомобілів з маркою кременчуцького автозаводу (с. 13) тощо.

Серед інших прозових

кількі ниві. Знав він, наскільки мені відомо і пам'ятаю, крім рідної української мови (польської, старослов'янської, російської, польської, чеської, німецької (включаючи давньонімецьку і готську), єврейської (ідіш), переклав «Демона» М. Лермонтова, з польської — окремі твори В. С. Реймонта і Марії Конопницької, з німецької — низку поезій Ф. Шіллера, а з французької кілька романів Жюль Верна, зокрема «Чорна Індія», «Плесом Амазонки», «Діти капітана Гранта», «Зоря Півдня», «Монд Орлоль», «Шансельор» (фотокопія титульної сторінки перекладу «Чорної Індії» Жюль Верна додається).

Кохався батько також в українському фольклорі і залюбки записував пісні, легенди, притчі, казки, приповідки і прислів'я простих людей Галичини взагалі, а Гуцульщини зокрема. Обожнював він відомого на той час збирача і видавця скарбів народної творчості, етнографа і фольклориста В. Гнатюка, зачитувався

науку, докторка філології Інституту історичних наук Я. Погребенник, кандидатка сільськогосподарських наук М. Мартинюк, недавнього методиста Косівського району, відомого краєзнавця і автора багатьох друкованих праць з педагогіки і краєзнавства І. Пелипейка, колишнього першого секретаря Верховинського райкому партії В. Пиптюка (нині покійного) та багатьох інших. І всі ми, вихованці М. Д. Капія, низько вклоняємося його світлій пам'яті і водночас схилиємо свої голови перед його великим талантом. М. Д. Капія — вдумливий педагог і вихователь, незрівняний ерудит, філолог-поліглот, літературознавець, фольклорист, етнограф, поет, прозаїк, перекладач. Тому, гадаємо, нині, в час демократизації нашого суспільства, варто повернути українській радянській культурі ім'я цієї людини, письменника і громадянина.

Я. ПЕРКАТЮК,
В. ТУТУРУШ.
М. Косів.

Допомагають науковці

Днями у місті Надвірній пройшла науково-практична конференція, яку підготували і провели дві кафедри нашого Інституту — філософії і наукового комунізму, а також наукового атеїзму, етики та естетики. У ній взяли участь пропагандисти, лектори, вчителі шкіл та партійно-комсомольський актив району.

З доповіддю «XIX Всеукраїнська конференція КПРС про демократизацію радянського суспільства і кардинальну реформу політичної системи» виступив завідуючий кафедрою філософії і наукового атеїзму доцент М. Ю. Голянич.

Були заслухані співдоповіді завідувача кафедри наукового атеїзму, етики та естетики кандидата філософських наук М. К. Фіглевського, доцента Л. Т. Бабія та старшого викладача Я. С. Трахтенберга.

У січні викладачі Інституту проведуть у Надвірній «круглий стіл» з питань перебудови ідеологічної роботи, вдосконалення виховної діяльності партійних та комсомольських органів серед молоді.

М. СЕМКІЯШ.
Лектор Надвірнянського райкому партії.

В одному з недавніх випусків музичної передачі УТ «Відеоміні» її ведучий Кирило Степенко, підбиваючи підсумки параді популярності українських пісень, серед перших назвав «Червону руту»

Володимира Івасюка. Дев'ятнадцять років тому вона була написана молодим буковинським хлопцем, ім'я якого тепер відоме чи не кожному шанувальнику української естради.

дус, що іноді син приходив буквально із сльозами на очах. Володя розповідав, як його педагог, відомий композитор А. Кос-Анатольський, проводив заняття зі своїм студентом: «Ви, юначе, думайте про себе, як про великого композитора, я доведу вам, що це не так...». Було образливо. Довелося кинути консерваторію.

Траплялися, щоправда, і приємні події в житті. Одна з них — постановка у Львівському державному українському драматичному театрі імені М. Заньковецької вистави «Прапороносці» за рома-

максимально ускладнити шлях молодим талановитим композиторам, котрі працювали в естрадному жанрі.

Може, одна з найбільших заслуг Володимира Івасюка і полягає в тому, що йому вдалося прорватися до слухача, вийти за межі заакадемізованого пісенного одноманіття. Хоча, заради справедливості, треба сказати, що і на той час уже з'являлись спроби якось прилучитися до нових жанрів, які завоювали все більшу популярність у світі, особливо у молоді. Йому вдалося поєднати у своїх піснях

ні не дозволяли встановити пам'ятник на могилі сина. Скоро виповниться десять років, як я намагався відстояти добре ім'я Володі і, нарешті, отримати це право.

Що це — гіркий парадокс нашої недалекої дійсності? Розмірковування про необхідність берегти і розвивати національну культуру і в той же час надзвичайна зневага, а часом і ворожість до її справжніх талантів, що вийшли із самих заповітних глибин свого народу? А може, просто ще дуже сильне у нас прислів'я: «Немає пророка у своїй вітчизні». І, як раніше, сподіваючись на те, що рано чи пізно талант все-таки проб'є собі дорогу, ми й надалі будемо з подивом приглядатися до того, як рве собі жили черговий мученик щирої і талановитої музи. І будемо з гіркою згадувати Василя Шукшина і Леоніда Бикова, Володимира Виsockого чи Володимира Івасюка?

Сьогодні можна з упевненістю сказати, що останніми роками українська естрада переживає період дуже глибокого занепаду. Не відчувається припливу молодих яскравих авторів і виконавців, а ті, що колись сяяли, мирно спочивають на лаврах отриманих звань.

У глухому «загоні» деякі жанри, зокрема, українська рок-музика, мюзикл, міський фольклор. Надто мало в республіці конкурсів і фестивалів, де могла б проявити себе творча молодь.

Щоправда, у Міністерстві культури УРСР інша точка зору — є вже, мовляв, у нас республіканський конкурс артистів естради, є конкурс пісень країн соціалістичної співдружності, є «Пісенний вернісаж», зрештою. Все так. Але немає серед них ні одного, який сколихнув би застояну атмосферу споживацько-байдужого ставлення до української естради, яка за своєю природою має черпати сили із самодіяльності, пробудити її, висловлюючись бюрократичною мовою, «ініціативу знизу».

Відаючи данину пам'яті композитору-самоподруку Володимирові Івасюку, з ідеєю проведення фестивалю-конкурсу «Червона рута» виступили редакція газети «Молодь України» і ЦК ЛКСМУ. Яким він має бути, обговорили на сторінках газети всі зацікавлені особи, широке коло читачів. Як важливо, що наступний рік — рік союзаріччя з дня народження Володимира Івасюка, стане і роком народження нового фестивалю, котре необхідного всієї українській культурі.

Автон ЖАДАН.

(«Комсомольское знамя», 11 листопада 1988 року).

Здається, що його пісні були з нами завжди — вони й зараз приходять до людей, хвилюючи їх і тішаючи. Внесок Володимира Івасюка у розвиток української популярної музики не міг лишитися непоміченим. Присвоєння йому цього року республіканської комсомольської премії імені М. Островського — данина пам'яті і шани В. Івасюку, який міг би зробити ще дуже багато, якби не пішов від нас так рано. Факт повернення його в наше життя — це також штрих на шляху відродження національної культури.

У невеличкому одноповерховому будиночку на тихій, викладеній бруківкою вулиці Чернівців часто бувають гості: приходять музиканти, актори, приїжджають журналісти, заглядають студенти місцевих вузів. Ім у цій оселі завше раді. А коли зачиняються двері за останнім відвідувачем, Михайло Григорович не поспішаючи повертається до кімнати Володі, яка вже давно стала чимось на зразок невеличкого музею у квартирі Івасюків, втомлено сідая на стільчик коло вікна. Тут, серед книжок, нотних зошитів, грамплатівок сина, серед інших його улюблених речей, особливо добре думати. Так народилась якась повість-спогад «Монолог перед обличчям сина» і багато віршів, присвячених йому.

У сім'ї не було професійних музикантів, але завжди існував культ фольклору, Михайло Григорович Івасюк — спочатку учитель Кіцманської середньої школи, а пізніше — викладач Чернівецького університету, член

Спілки письменників СРСР, завжди намагався опріч любові до літератури, історії, прищепити своїм дітям любов до всього неповторного, глибокого і вічного, що таїться в народному мистецтві. А ще Володі дуже пощастило — в його житті була своя Ориня Родіонівна. Звали її Магдалена Порфирівна Колотилук, а він називав її запростом — Міля. Її безпосередній селянський спів, казки та розповіді і пробурили перші іскорки майбутнього полум'я в юній душі. В п'ять років він попросив батьків купити йому скрипку. А ще через рік обласна газета «Радянська Буковина», розповідаючи про звітний концерт в музичній школі, писала: «На середину сцени виходитьчень першого класу Володя Івасюк. Ось він притис гострим підборіддям до плеча свій інструмент, повів білявою голівкою і заграва «Серенаду» Шуберта. Чарівна мелодія линула по залу під схвалюючий шепіт батьків: «Буле з хлопчика хороший скрипаль...».

Скрипалем, правда, він так і не став, хоча й повертався іноді до інструменту. Зате зберіг любов до скрипки на все життя. І, можливо, ця любов проявилася в одній з найбільш оригінальних і чудових пісень Володимира «Балала про дві скрипки». В цьому творі органічно

звучать, не суперечачи одне одному, народні і електронні інструменти, що для української естради в ті часи було відкриттям. Але в пісні є ще один, глибший смисловий пласт: тут переплітається мелос східних і західних областей України. Хто знає, може Володі допомогли гени — адже мама його, Софія Іванівна, родом з лівобережжя, із Запорізької області.

Тепер, коли я ставлю на програвач диск під назвою «Софія Ротару співає пісні Володимира Івасюка» і знаходжу цю «Балладу...», мене охоплює ностальгія за красивими і виразними мелодіями, які в нинішніх піснях так здрібнілися. За глибоким і щемким голосом Софії Ротару (де він тепер, той голос?).

...У шістнадцять років він почав писати пісні. Про це нагадує газета «Радянська Буковина»:

«Чернівчани мали нагоду познайомитися з мистецтвом вокально-інструментального молодіжного ансамблю «Буковина» Кіцманського районного Будинку культури, яким керує початкуючий композитор В. Івасюк. Він виступив з новою піснею, яку написав на вірші свого батька — письменника М. Івасюка. І знову — заслужений успіх.»

Це був, звичайно, ще не успіх, а лиш початок, той прекрасний період життя, коли шукаєш одиодумців, щоб розділити з ними свої мрії, устремління, бажання заявити про себе на повен голос. Так доля звела Івасюка з молодими виконавцями його пісень Назарієм Яремчуком, Василем Зінкевичем, Софією Ротару, які

вона рута», знятому Львівською студією телебачення, який був першою ластівкою (і чи не останньою) серед українських музично-ігрових фільмів.

Мине ще трохи часу і... ноти цих пісень з'являться в чехословацьких, польських, румунських, канадських виданнях, їх візьмуть до свого репер-

◆ ЗУСТРІЧ НА ВАШЕ ПРОХАННЯ

Повернення

Володимира Івасюка

внесли його пісні на всесоюзну орбіту, а потім і далеко за межі нашої Батьківщини. Вони й сьогодні з якоюсь особливонуїжністю нагадують про ті часи. Розповідає Назарій Яремчук:

— Для мене пісні Івасюка залишаються тою провідною зіркою, яка веде за собою, і скільки б я не йшов — вона завжди горить попереду. Згадую, як колись я співав на стадіоні в Чернівцях «Червону руту», а потім пустив мікрофон по колу і величезна кількість людей співала разом зі мною...

Та що там стадіон. Були часи, коли «Червону руту» заспівала вся країна — після того, як вона була визнана кращою піснею року на заключному концерті всесоюзного телефестивалю «Пісня-70». «Червона рута» стала тою піснею-мрією, до якої він йшов день за днем, записуючи народні пісні в буковинських селах, довгими ночами шукаючи слова, аби виразити все, що схвилювало гаряче серце, мучився над аранжировками на незліченних репетиціях ансамблю «Смерічка». Пісні стали співати багато в чому завдяки музичному фільму «Чер-

туару радянські і закордонні естрадні колективи.

А що ж Володимир? Він несподівано став студентом Чернівецького медінституту. Вирішив бути лікарем, хоча мріяв писати музику... Але, як і розібратися, парадоксу тут немає. В основі обох професій — і лікаря, і композитора — повинна, має лежати одна важлива якість: любов до людей. У Володі її було з надлишком. Він тягнувся до спілкування, намагався віддавати людям якомога більше.

На жаль, його любов до людей не завжди була взаємною. В газетних публікаціях тих років можна знайти захоплені похвали, живописні портрети-замальовки, розповіді про блискучий зліт на гребні популярності. Але в них немає ні слова про тих, кого успіх початкуючого автора дратував.

Небагато хто, мабуть, знає, що після закінчення медінституту і навчання в аспірантурі він поступає на композиторське відділення Львівської консерваторії. Вся методика роботи з молодими композиторами тоді напружена виключала будь-які нахили в бік «легких жанрів». Михайло Григорович зга-

ном О. Гончара, музику до якої написав В. Івасюк.

Пізніше були у Володимира спроби поступити в Київську консерваторію, однак його приїзд в столицю республіки не увінчався якимись результатами. Більше того — серед професійних композиторів час від часу лунали роздратовані голоси, що звинувачували молодого автора в непрофесіоналізмі, «заробітчанстві», халтурі. І всі звинувачення здебільшого через те, що не було у нього диплома про композиторську освіту. Нині ці аргументи видаються смішними. Однак в ті часи це було досить вагомою підставою, щоб

розпускалися чутки та плітки різного характеру, пробували навіть начепити йому ярлик українського націоналіста. Більше того, смерть Володі була поставлена йому за провинку, оскільки похорон вилився в грандіозну багатотисячну процесію. Потім за «високою» вказівкою на Львівському телебаченні було знищено оригінал фільму «Червона рута». Зберігся він лише в копії, яку Володя зробив незадовго перед тим. На цьому нещастя не скінчилися — хтось спробував поглумитися над свіжою могилою. Це було в серпні 79-го. На могилі завжди було дуже багато квітів. Їх облили бензином і підпалили. Ме-

ПАМ'ЯТІ ДРУГА

На Личаків його провели ми востаннє. Там листок молодий шелестів щось листку. А мільйони свічок засвітили каштани, і плівла домовина по морю бузку.

Мене серце пече. А мій голос німіє. Ми творили пісні. Ми братами були... Материнську втіху, Велику надію

Ми у Львові У землю святу загребли. Він в могилі лежить. Нам його не забути! Осьяється, його пісне, в сльози та й світі! Вже цвіте в Чорногорі, на камені рута, Я не годен без друга її віднайти.

В горах плаче вдовою загублена радість, Криниці попід гори,

неначе спілці, на ріках карпатських ревуць водоспади, Що народ завмирає, як гинуть спілці.

Розумію слова, що співають не вернути, Але біль впав на душу твою і мою. Нам іти! Нам шукати червоної руту За Дніпром, на Поліссі й в Карпатському краю. Степан ПУШИК.

3 НОВИМ РОКОМ! Цю вже традиційну фразу ми часто чуємо і повторюємо напередодні і в перших числах нового року, не задумуючись над тим, що означає слово «рік», коли і як воно виникло, що означало колись і з яким значенням вживається тепер.

Першим терміном на позначання календарного відрізка часу, яким користувалися наші предки, було «літо», що виникло ще у давньоруській мові. Така семантика цього терміну відома і сучасній людині, зокрема, з назви видатної пам'ятки Київської Русі XII ст. — «Повісті временних літ», тобто «Повісті минулих літ». З таким змістом «літо» вступало у давньоруській мові, наприклад: «Писань в великом Луцку, лета отъ создания мира 6830», тобто у 1322 році. Або: «Писань в Традох подъ літы Божиего народження тысяча чотырыста девятдесятъ осмое» (1498). Зрідка воно вживається в сучасній українській літературній мові. Т. Г. Шевченко писав:

Либонь, уже десяте літо,
Як людям дав я
«Кобзаря»,
А їм неначе рот зашито.

У такому значенні «літо» — «рік» використовуємо і його похідні — «літопис» і «літописець». У Лаврентієвському літописі (1377) читаємо: «Начал есмь писати книги сия, глаголемыи «літописець», тобто почав записувати у хронологічній послідовності всі історичні події. У сучасній українській літературній мові термін «літопис» виступає у первісному значенні і в переносному — як послідовний запис будь-яких подій або історія чогось-небудь. Так, в історичному романі С. Скіяренка «Святослав» маємо приклад першого з них — «Схилившись у куточку, біля воскової свічки, він писав літопис цих суворих днів». На позначення нового змісту наведемо такі

ілюстрації: «Потрібний ґрунтовний літопис життя і творчості Т. Г. Шевченка»; «Шарі снігу і льоду, що відкладаються рік у рік — це своєрідний літопис клімату...».

А термін «літописець» і колись, і тепер означає людину, яка пише літопис. Так, відомий давньоруський оратор XII ст. Кирило Туровський записав: «Яко же историци и вѣтїя, рекше літописци і піснетворци». Порівняймо сучасний приклад: «Літописець оповідає: князь Святослав ходив легко, як

Так годів з дв'янадцять мав. Г. Квітка-Основа яненко також часто вживає «год» у значенні «рік» (новому году другу). Цікаво відзначити, що Т. Г. Шевченко в уста своїх героїв вкладає «год» («От що зробили з мене годи»; «Год за годом»; «Три годи минули»), але у словах автора тільки «рік» — «Проте, що діялось на Україні 1768 року, розказую так, як чув од старих людей». О. Корнійчук теж часом використовував застаріле слово «год», як-от: «Але

роди «Всякому городу нрав і права», тобто кожне місто має свої права і звичаї, і порівняння Возного у «Наталці Полтавці» І. П. Котляревського. Звертаючись до Наталки, Возний так говорить: «Когда би я іміл... столько языков, сколько артикулов в Статуті (Литовським. — В. П.) ім сколько зап'ятих в Магдебурьском праві, то і сих не довділо би на воскваленіє ліпоти твоеї!».

Спочатку «рік» («рок», «рокъ») означав термін засідання градського суду у кримінальних справах або будь-який термін «тогда на році... в медыци... осудили есми» (1404); «А староста на той рокъ животомъ (власною персоною. — В. П.) виїхав на ту границу» (1401); «А осадиши не каждого кмета по два гроша... у князю комору давати на каждый рокъ» (1377; тобто у встановлений термін); «аже не выкупить его (село. — В. П.) на тотъ рокъ» (термін; 1386).

За тогочасними юридичними нормами були «роки судові», або «роки статутів», тобто терміни судочинства. Якщо відповідач без поважних причин не з'явився на «рок завитий» («а Васко мошенчич на той рокъ не стал на завитый», 1401), тобто на остаточний термін він втрачав свою справу. Звідси «рок» — «доля», «судьба», що під впливом української мови утвердилася у російській.

Одночасно, починаючи з XIV ст., «рік» щораз частіше вживається із звичним для нас значенням — «календарного відрізка часу у 365 (366) днів», наприклад, «Деялося въ Луцку... року отъ народження Сина Божого тысяча трыста осмьдесятъ девятото» (Луцьк, 1388). Із такою семантикою це слово стало літературною нормою в українській літературній мові у XVIII—XIX століттях.

Отже, з Новим роком!
В. ПОЛЕК.

3 Новим роком! 3 ... роком?

барс» (О. Довженко). А нині під «літописцем» розуміємо людину, яка послідовно описує якісь події, як-от: «Дніпрогес сам народжував не тільки своїх будівників, а й воїх літописців — співців гарячих почуттів».

Уже в давньоруській мові зафіксовано слово «літо» із значенням одиниці з п'яті року, найтеплішої, між весною та осенню, що збереглося і до нашого часу: «Зимі на возях, а літі на одинадцяти лодях» і «Минуло літо, після жнив Овес хазяїн змолотив» (Л. Глібов).

Давньоруська мова знала ще одну одиницю літочислення календарного проміжку часу — год (годъ), що ввійшла в давньоукраїнську мову і зрідка — у сучасну українську літературну мову, ставши нормою у російській мові. Ось декілька прикладів: «а лихви не дають два годи» (XV ст.). У поемі «Енеїда» І. П. Котляревського читаємо:

Сей Евріал був
молоденький,

ж года твої такі, що не на ярмарок ідеш, Прокопе».

А виникнення сучасного і такого звичного для нас слова «рік» пов'язане із т. зв. магдебурзьким правом (від міста Магдебург, тепер НДР), тобто феодальним міським правом, за яким місто набувало статусу самоврядування, звільняючись від управління і суду феодалів. З XIV ст. воно поширилося і на українські міста. Так, Львову магдебурзьке право було надане у 1356 р., Києву — 1494—1497 рр. (тут зберігалося до 1835 р., про що свідчить пам'ятник Магдебурзькому праву у парку над Дніпром), Станіславу — 1662 р. і дійсне до початку XIX ст., коли наше місто було продано (такі) австрійській владі і одержало статус «Королівського вільного міста Станіслава» (так офіційно звалось до 1939 року!). У XV—XVII ст. це феодальне право дістала більшість українських міст. Воно було скасоване тільки у 1831 році. Тепер нам стане зрозумілим вірш Г. С. Сковороди

АНКЕТА

«Радянський педагог»-89

Почався новий, 1989 рік. Із дня заснування нашої газети пройшло всього три місяці. Це порівняно невеликий строк для друкованого органу, тому, либонь, і нелегко визначити та оцінити його перші здобутки, побачити недоліки і прорахунки. Однак для нормальної життєдіяльності кожного творчого колективу, а тим паче редакційного, такий аналіз конче потрібен. Але для цього замало думки журналістів. Необхідний, так би мовити, погляд з боку читачів, для яких, власне, й робиться «Радянський педагог».

Тому ми й запрошуємо їх, викладачів, студентів і працівників інституту, поділитися своїми міркуваннями щодо підвищення рівня нашого видання.

Отже, заповніть, будь-ласка, запропоновану анкету.

1. Якою мірою вдалося інститутській газеті увійти в русло життя нашого навчального закладу? Чи стала вона другом і порадиником для читачів?

2. Які матеріали з питань перебудови роботи нашого вузу, розвитку демократизації і гласності найбільше запам'яталися вам, і чим?

3. Які організаційні заходи варто провести редакції, щоб сприяти розвитку гласності, критики і самокритики в нашому інституті?

4. Чи задовільняє вас рівень наших публікацій і коліграфічне оформлення газети, а якщо ні, то чому?

5. Які теми ви пропонуєте для більш широкого висвітлення в газеті?

6. Що ви можете запропонувати у висвітленні партійного, профспілкового і комсомольського життя вузу, їх ролі в ідейно-виховній роботі з молоддю?

7. Які ваші пропозиції щодо подачі матеріалів на теми дозвілля, відпочинку, спорту, публікації пізнавальних і розважальних матеріалів?

8. Що, в першу чергу, варто публікувати газеті з питань перебудови освітньої роботи, з досвідом яких учителів області, країни ви б хотіли познайомитися на сторінках нашої багатотиражки?

9. Яка конкретна допомога з боку студентів і викладачів, на вашу думку, повинна надаватися редакції для повнішого висвітлення інститутського життя?

Заповніть анкету, виріжте її з газети і опустіть в поштову скриньку біля дверей редакції «Радянський педагог» (аудиторія 209, центральний корпус).

Свою думку ви можете висловити також нам особисто, або по телефонах редакції 96-441 і 96-473.

ВЕСЕЛА ПОШТА

«Ален Делон хоче, щоб я вийшла за нього заміж. Що ви мені порадите?»
— Якщо ви хочете йому відмовити, прокиньтесь.

«Яка користь від гострого язика?»
— Та, що можеш зрізати гілку, на якій сидиш.

«...кажуть, що треба шукати приховані резерви, а не казати деп.»
— Насамперед, перевірте у себе під капелюхом.

За матеріалами зарубіжної преси.

Дружні стосунки склалися у студентів факультету підготовки вчителів початкового навчання (особливо дошкільного відділу) і вихованців міських дитячих садочків. На новорічних ранках у малюків побував фотокореспондент П. Белей.

Щоб наша вікторина була святковою (адже ще не відшуміли новорічні веселощі), ми майже кожне завдання конкурсу побудували так, щоб читачів супроводжувало матічне число ц. р. змії!

Ваші відповіді ми чекатимемо на кафедрі математики (ауд. № 405). А про переможців повідомимо в наступних номерах газети.

МАТЕМАТИЧНА ВІКТОРИНА

цифр 1, 9, 8, 9 і використовуючи будь-які математичні символи, спробуйте одержати різні натуральні числа. Переможе той, хто не пропустить жодного числа і зуміє прийти по натуральному ряду якнайдалі. Наприклад:
 $1 = 1^{1989}$, $2 = 19 - 8 - 9 = (1 + 9 + 8) : 9 = 1 + (9 - 8)^9$, $3 = (19 + 8) : 9$

2. Вираз $(1989x + 1)^{1989}$ являє собою многочлен відносно x. Знайдіть суму всіх його коефіцієнтів.
3. Використовуючи дужки, на місцях, куди впали сніжинки, розставте знаки математичних дій і одержіть правильну рівність:
 $13 * 1^3 * 13 * 1^3 * 13 = 1989$.
4. Запишіть число 1989

трьома двійками, використовуючи різні математичні символи.
5. Дід Мороз похвалився, що у вигляді новорічного подарунку може змінити розміри стипендії (для викладачів — зарплати): підняти її на 20 процентів і тут же знизити на стільки ж, або ж зменшити на 20 відсотків, відразу ж збіль-

шивши на 20. Який варіант ви вибираєте?
6. Є дві чашки — одна з молоком, інша з чаєм. Студент (професор) перелив одну ложку із чашки з молоком в чашку з чаєм, а потім навпаки. Чого буде більше після 1989 таких переливань: чаю в молоці, чи молока в чаї?
Р. СОБКОВИЧ.
Завкафедрою математики, доцент.

«СОВЕТСКИЙ ПЕДАГОГ» — орган парткома, ректората, профсоюзних комітетів і комітета ЛКСМУ Івано-Франківського державного педагогічного інституту імені В. Стефанька. Газета виходить на українській мові.

— Редактор С. І. ХОРОБ.
Газета виходить один раз на тиждень — у вівторок. Формат — 8,5 друкованого аркуша газети «Вперед». АДРЕСА: 284000 м. Івано-Франківськ, вул. Шевченка, 57.

Івано-Франківська обласна друкарня управління у справах видавництва, поліграфії і книжкової торгівлі обласного м. Івано-Франківськ, вул. Чапаєва, 78.

Ціна 3 коп. Тираж 2000.
Зам. 998.
БЧ 14925.